

FRÓÐSKAPARSETUR
FØROYA

Í hesi greinarøð, sum er í 10 pørtum, skriva vísindafólk á Fróðskaparsetri Føroya um evni, tey granska.

VITAN & VÍSINDI

FØROYSK BINDIMENTAN Í BROYTING

VARÐVEITA TAÐ GAMLA, OG TAKA ÍMÓTI TÍ NYGGJA

PAULINA REINERT BÚÐI Í BÓNDAHÚSUNUM VIÐ Á Í KALDBAK, SAMAN VIÐ MANNI SÍNUM OLE CHRISTIAN REINERT. HON VAR BÓNDAKONA OG HEVÐI STÓRT HÚSKI, TEY ÁTTU 10 BØRN. PAULINA BANT NÓGV; TAÐ SIGST UM HANA, AT HON EINA FERÐ HELT FYRI, AT UM ALLAR TROYGGJURNAR, HON HEVÐI BUNDIÐ, VÓRU SAVNAÐAR SAMAN, SO HEVÐI ROYKSTOVAN VERIÐ FULL INNAN. PAULINA SNIÐGAV BÆÐI MYNSTUR OG PLØGG – UTTAN AT TAÐ VARÐ NEVNT SNIÐGEVING

Varðveita mynstrini

Í 1932 gav Hans M. Debes, út bókina »Føroysk bindingarmynstur«, har hann hevði savnað saman so nógv ymisk mynstur, sum hann kundi fáa fatur á. Hetta arbeiðið varð gjørt fyri at varðveita føroysku bindingarmynstrini, sum annars vóru í vanda fyri at verða gloymd, av tí at tey um hesa tíðina vóru farin at binda so nógv einlitt.

Bókin gav mynsturbindingini í Føroyum nýggjan íblástur, og gjørdi sít til at bindimentanin fekk nýtt liv. Síðani er bókin givin út fleiri ferðir (í 1949, 1969, 2008), og hvørja ferð hevur nýtt ættarlið av kvinnum gleitt seg um vøkrum mynstrini, og bindingin hevur aftur tikið dik á seg.

Samstundis sum bindibókin hjá Hans M. Debes hevur verið við til at stuðla mynsturbindingini, hevur hon sett eitt mark fyri, hvørji mynstur eru »tey røttu« føroysku bindingarmynstrini, og forðað at nýggj mynstur vórðu gjørd. Har hava uttan iva verið nógv onnur mynstur, og nógvur variatiónir av teimum, sum ongantíð eru vorðin almannakunnigjerd.

Í bókini er bert eitt stjørnumynstur, við áttablastjörnum, sum eisini er kend nógv staðni í londunum rundan

Paulina Reinert: 1881 – 1959

um okkum. Hetta er eitt mynstur til konufólkatroyggi.

Áttablastjörnan var eitt av mynstrunum, sum Paulina eisini gjørdi nógv burturúr.

Bindibókin hjá Paulinu

Í 1934 byrjaði Paulina, sum tá var 52 ára gomul, uppá sína »Strikkebog 2«, sum hon teknaði uppí eitt hefti við puntutum pappíri. Paulina var ófær at

binda, men hon tímdi ikki so væl at binda tað sama umaftur, og tí teknaði og broytti hon mynstrini, og setti tey saman á ymiskan hátt. At bókin kallast »strikkebog 2«, sigur okkum, at hon hevur teknað mynstur uppí eina bók áðrenn, men ta bókina hevur ikki lukkast at finna.

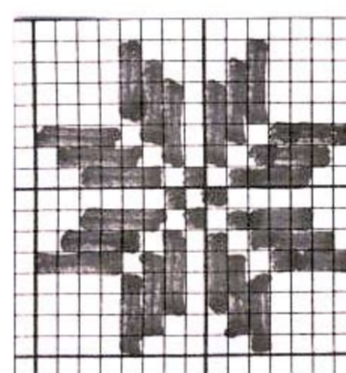
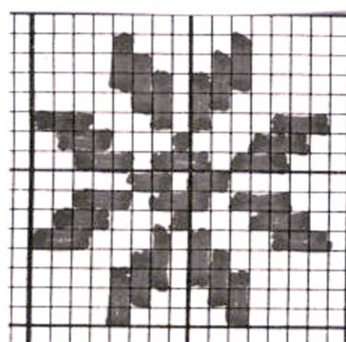
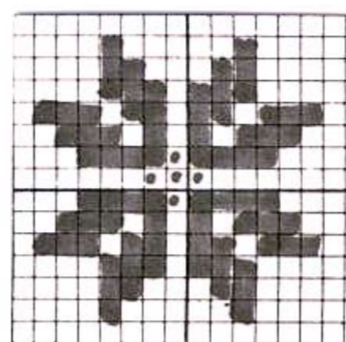
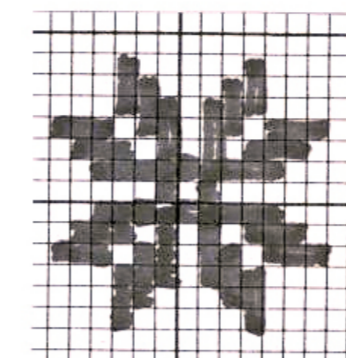
Í tilfarinum eru fleiri ymiskar áttablaststjørnur, sum við smáum broytingum og ymsum samansetingum eru gjørdar til uppafur fleiri bordar og mynstur.

Mynstrini hjá Paulinu kunnu siggjast sum ein tíðarmynd. Tá á døgum, fyri 75 árum síðani, var tað sjálvsagt at øll dugdu at binda. Genturnar lærdu at binda tíðliga, 5-6 ára gamlar. Tær lærdu tað heima, frá mammu ella ommu, og helst skuldu tær duga at binda, áðrenn tær fóru í skúla.

Hetta var ein partur av tí færliga, sum var neyðugur fyri at yvirleva í samfelagnum tá. Øll skuldu hava klæði uppá kroppin, og harumframt var tað eisini ein inntøkumøguleiki, tí nógv varð selt til handilin. Størsta útflutningsvøra úr Føroyum var leingi tey bundnu pløggini, fyrst hosur, og síðani eisini troyggiur.

NOOMI REINERT Í DALI

Tekstilsniðgevi
Master í Valsniðbúgving
Lærari á Námsvísindadeildini
á Føroya Fróðskaparsetri

ÁTTABLASTJØRNUR ÚR
»STRIKKEBOG 2« HJÁ PAULINU REINERT

KONUFÓLKATROYGGJU
MYNSTUR ÚR FØROYSK
BINDINGARMYNSTUR

STJØRNU
TROYGGJA HJÁ
GUÐRUN & GUÐRUN

BUNDIN KJÓLI
HJÁ JOHANNU
AV STEINUM

Bindimentanin

Gamli máttin at sniðgeva, var at hava eina grund-vegleiðing til tey ymisku pløggini, og síðani skapa mynstursamansetingar sjálv. Sniðgevingin í heimavirkingini fór fram í hvørjum húsi í Føroyum. Grundreglurnar vóru so sjálvsagdar, at hetta var at rokna sum almenn vitan, at soleiðis átti at vera. Men hetta er um at fara í søguna. Nógv halda seg ikki til at skapa sít egnu, men mugu hava eina uppskrift.

Enn eru fólk til, ið hava færliga og vitan um ta sermerktu føroysku bindimentanina, og ímillum teirra er Nicolina Jensen Beder ein fyrimynd, tá hon við bókini »Seyður, Ull, Tøting« letur víðari sína stóru vitan um hetta mentunarakið. Hendan bók er ein dýrgripur, har bæði handverksliga og mentunarliga vitanin er varðveitt.

Núttímans bindimentan

Í nútíðar samfelagnum, har flest øll vaksna arbeiða, og tíðin saman við børnunum er stutt, eru færri mammur, sum hava møguleikan, og tíðina, at seta seg við dóttirini áðrenn hon fer í 1. flokk, og læra hana at halda stokkunum rætt.

Bindingin er ikki longur livsneyðug, og tað er meira tilvildarligt um og nær vit læra at binda. Nógvur vaksnar

og kendu troyggiur hjá Guðrun og Guðrun hava givið íblástur til óteljandi stjørnutroyggiur, eins og litfögru sniðini hjá Jóhannu av Steinum geva íblástur til nógv bundin pløgg.

Fólkaskúlin ein mentunarberi?

Í námsætlanini fyri handarbeiði er binding ein týðandi tættur, men tíðin er so stutt, og tímarnir so spjaddir, at bindingin hevur trong kor í fólkaskúlanum. Ymiskt er hvussu skúlarin raðfesta henda færliga, sum tó er so stórtur partur av okkara mentan. Her er eitt mentunarligt tilfeingi, sum kann verða gagnnýtt eisini í øðrum lærugreinum, til dømis í tvørgreinaligum høpi.

Føroyskir sniðgevar

Sum frá líður eru rættiliga nógvir útbúinir føroyskir sniðgevar, og fleiri teirra nýta egnu mentan til at skapa nýtt. Tað at bundin pløgg eru nógv frammi í altjóða mótarákinum, hevur eisini verið við til at geva bindingini framburð. Ferðafólkavinnan gevur solumøguleikar, sum kunnu víðkast enn meira.

Dugnligu føroysku sniðgevarir eru við til at seta føroysku bindingarmynstrini á mótabreiddan, bæði uttan- og innlandi og her heima. Tær vælumtóktu

Tilfeingi í fólkunum

Okkara sermerkta bindimentan er verd at varðveita. Men skal hon varðveitast sum livandi mentan, má hon nýtast, og sleppa at broyast eftir móta

og tíðaranda, samstundis sum handverkið verður latið víðari til komandi ættarlið.

Eins og Paulina Reinert sniðgav og bant, hava nógvur aðrar kvinnur í Føroyum dugað at sett saman og endurnýggjað. Binding er í nógvur generatiónir latin víðari í kvinnulinju, frá móðir til dóttir. Hetta er ein mátt hjá kvinnum at halda fast við sína egnu mentan.

Nógv í Føroyum hava evnini at skapa, og uppafur fleiri hava evnini at tillaga og nýgera eftir gomlum sniði, so tað verður hóskandi til nútíðar samfelagið. Við at nýta hesi evni kann mentanin varðveitast, gjøgnum stóðuga endurnýggjan. Og við at stuðla ungum fólkum at læra seg binding og sniðgeving, kunnu vit menna eitt handverk, sum kundi verið eitt iskoyti til bæði útflutning og ferðafólkavinnu.